

Uplatnění absolventů ESF v praxi

Vstupní poznámky

Masarykova univerzita provádí od roku 1996 pravidelné výzkumy uplatnění svých absolventů v praxi. Děje se tak vždy s odstupem jednoho až tří let od absolutoria formou dotazníkového šetření, které se doposud setkalo vždy s dobrou odezvou¹. V současnosti tak jsou k dispozici meziročně srovnatelné údaje již za devět absolventských ročníků (1996–2004) ekonomicky vzdělaných mladých lidí, absolventů Ekonomicko–správní fakulty MU. V posledním šetření mezi absolventskými ročníky 2003–4 jsme získali odpovědi od celkem 250 mladých ekonomů a ekonomek. Aby prezentovaná data nebyla jen v poloze prosté deskripce, jsou srovnávána buď se staršími daty o ekonomech z let 1996–2002 (tj. 522 osob, srovnávané hodnoty za tuto skupinu jsou v textu uvedeny v závorce **tučnou kurzívou**) nebo s referenční skupinou, tj. všemi ostatními absolventy magisterského prezenčního studia z let 2003–4 ostatních fakult MU² (tj. 1 658 osob, hodnoty uvedeny vždy jako „referenční skupina“). Posuzováno touto optikou pak mohou vyniknout určité specifické rysy a tendence v uplatnění mladých ekonomů v praxi.

Ekonomicko–správní fakulta vznikla v roce 1991 a první skupina stovaceti absolventů prezenčního studia ji opustila v roce 1996. Fakulta připravuje studenty zejména pro oblasti financí, obchodu, veřejné ekonomiky a regionálního rozvoje a správy, podnikové sféry, národohospodářské sféry a další. V současné době na ESF MU studují ve všech formách studia více než tři tisíce posluchačů a šance uchazečů na přijetí ke studiu se nyní pohybují na úrovni zhruba 27 %. V nedávno zveřejněných žebříčcích ekonomických vysokých škol v ČR se fakulta umístila na první místě (www.lidovky.cz/zebricky).

Zaměstnanost, hledání místa a aktuální pracovní situace

Za celé sledované období se míra nezaměstnanosti mladých absolventů ekonomie pohybovala na velice nízké úrovni – do 2,4 %. Ve srovnání s celorepublikovými údaji o nezaměstnanosti absolventů vysokých škol se jedná o podprůměrné hodnoty, celostátní hodnoty se například za období 1999–2004 pohybovaly v intervalu 5,1–7,5 %³.

Většina absolventů z let 03–04, kteří byli jeden až dva roky v praxi, pracují nebo podnikají (87,5 %), největší část z nich působí v rámci zaměstnaneckého poměru (75,9 %). Poměrně malé podíly samostatně podnikají, celkem se jedná jen o skupinu 3,2 % osob. Jedna třetina absolventů (31,3 %) získala místo ještě před promoci; jedná se o skupinu, která byla ekonomicky aktivní pravděpodobně již během studia a celkově 83 % všech absolventů získala zaměstnání do čtyř měsíců po absolutoriu.

Proces hledání práce označilo jako *velmi obtížný* jen 3,1 % ekonomů (u „starších ekonomů“ byl analogický podíl **3,2 %**) a jako *poměrně obtížný* ho hodnotilo 31,3 % podíl a naopak za *poměrně* nebo *úplně snadný* ho označilo 57,3 % (u starších ekonomů byl tento podíl **61 %**). Při hledání zaměstnání se *ekonomové spoléhali zejména na vlastní přičinění* 69,6 (**69,2 %**) a dále na pomoc rodičů a známých 14,5 % (**11,5 %**) a zhruba každý desátý absolvent dostal pracovní nabídku, aniž by musel práci nějak složitě hledat.

¹ Průměrná návratnost dotazníků se za celé období pohybovala na hranici 53 %.

² Tj. fakult Informatiky, Fakulty sociálních studií, Filozofické fakulty, Lékařské fakulty, Pedagogické fakulty, Právnické fakulty a Přírodovědecké fakulty.

³ VOJTĚCH, J. - FESTOVÁ, J.- SUKUP, R. *Vývoj vzdělanosti a oborové struktury žáků ve středním a vyšším vzdělávání v ČR a krajích ČR a postavení mladých lidí na trhu práce ve srovnání se situací v Evropské unii*. Praha : NÚOV, 2005.

Největší podíl mladých ekonomů působí v zahraničních 38,3 % (**37,7 %**) nebo českých soukromých firmách 31,7 % (**37 %**), ve státních podnicích či institucích jich působí jen 25,6 % (**17 %**), v referenční skupině, tj. mezi všemi ostatními absolventy MU, to bylo 53,3 %. Z hlediska odvětvové struktury zaměstnanosti můžeme mladé absolventy ESF MU nejčastěji najít zejména v oblasti služeb podnikům – 19,0 % (**29,2 %**), tj. právní, účetní, daňové poradenství, zpracování dat, počítačové poradenství, reklama, výzkum veřejného mínění apod., ve správě 17,3 % (**11,6 %**) a peněžnictví 8,8 % (**15,8 %**).

Výdělky

Ekonomové v menší míře pracují na pozicích, které by odpovídaly vystudovanému oboru 45,8 % (**44,5 %**) než ostatní absolventi MU (70,3 %). Poměrně značný rozdíl v naměřených hodnotách je způsoben vyšším stupněm „predeterminace“ oblastí dalšího uplatnění například u mladých lékařů, právníků a pedagogů, kteří představují významný podíl v referenční skupině, na druhé straně to může indikovat širší využitelnost ekonomického vzdělání v různých pracovních oblastech. Zajímavé také je, že ekonomové (častěji to jsou absolventky) významně častěji pracují na místech, která vyžadují jen středoškolské vzdělání s maturitou – 15,9 % (**16,8 %**), v referenční skupině činí tento podíl jen 8,4 %. Zhruba polovina – 49,8 % (**51 %**) pracovních pozic ekonomů vyžaduje vysokoškolské vzdělání vystudovaného zaměření, zatímco v referenční skupině činí tento podíl celých 70,0 %.

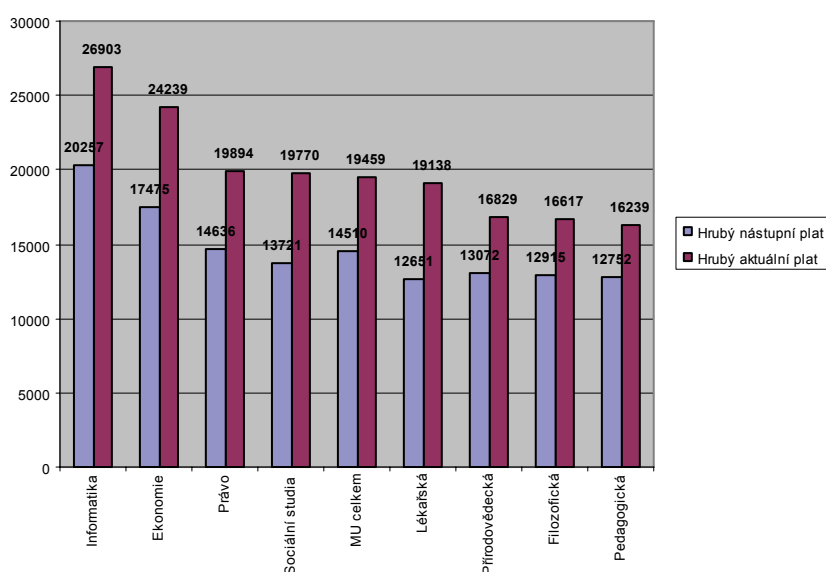
Existuje i částečně vyšší nesoulad mezi představami o budoucím zaměstnání během studia a vlastní realitou. *Je to určitě takové místo, které jsem si během studia představoval* – tvrdí 20,9 % (**13,8 %**) ekonomů, analogický podíl v referenční skupině představuje 27,9 %.

Poměrně výrazné rozdíly mezi oběma skupinami jsou ve mzdách. Ekonomové mají aktuálně druhé nejvyšší mzdy ze všech absolventů MU, hned po informaticích.

Absolventi	Hrubý nástupní plat ⁴	Hrubý aktuální plat	Rozdíl
ekonomové	17475	24239	+ 6763
referenční skupina (MU)	14029	18696	+ 4667
Celkem	14510	19459	+ 4949

Detailnější srovnání obou skupin je patrné z následujícího grafu.

Nástupní a aktuální platy absolventů MU 2003 - 2004
(n = 1576)

⁴ Průměrné údaje za období 2003–2004.

Aktuální údaje ukazují, že ekonomové – absolventi z roku 2003 – pobírali aktuální plat ve výši 25 150 Kč s tím, že tento plat se za dva roky od nástupu zvýšil na 148 % (**167 %**), čímž také dosahují druhé nejvyšší dynamiky platů na celé MU. V průměru tak jejich výplatní páska zaznamenává měsíční nárůst o 642 Kč (**502 Kč**).

Určující pro výšku jak nástupního, tak i aktuálního platu je – v průběhu času prakticky neměnná – pětice faktorů (nepočítáme do nich délku praxe, která působí – řekněme automaticky):

- pohlaví absolventa (muž ekonom pobírá v průměru plat 25 123 Kč (**25 542**), zatímco žena jen 23 680 Kč (**19 410**);
- typ podniku (organizace), kam absolvent nastupuje, s tím, že vyšší výdělky jsou spojeny zejména s působením v zahraničních firmách 30 010 Kč (**27 841**);
- velikost bydliště – v Praze berou ekonomové – absolventi 31 711 Kč (**34 983**), ve městech nad 100 tis. obyvatel 24 522 Kč (**22 658**), v menších sídlech pak vydělávají méně;
- typ vzdělanostních požadavků na dané místo a
- hospodářské odvětví, kam absolvent nastupuje.

V aktuálním výzkumu jsme poprvé zaznamenali potěšitelný trend, který ukázal, že absolventi s lepším studijním průměrem dosáhli lepších platů. Absolventi se studijním průměrem do 1,5 = 30 422 Kč, 1,51–2,00 = 23 534 Kč, 2,01–2,50 = 22 366 Kč a 2,51 a horší = 17 233 Kč.

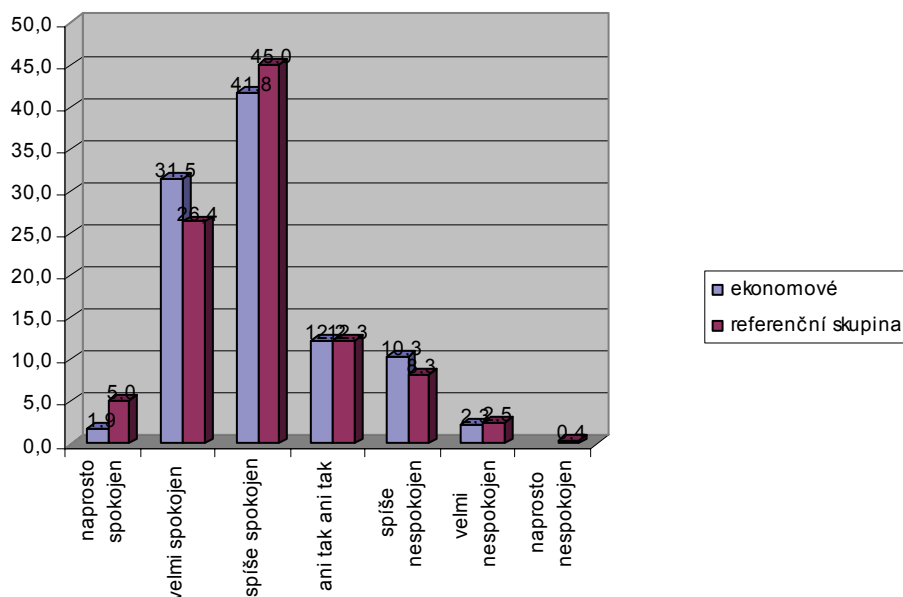
Uspokojení, neuspokojení a výhled

Se svými výdělky jsou – jak do jisté míry plyne z předchozího textu – ekonomové spokojeni výrazně více než referenční skupina. Tři čtvrtiny (77,1 %) je hodnotí jako „odpovídající“ nebo ještě lépe, analogický podíl v referenční skupině je jen 59,8 %.

Aktuální mzda je ...	ekonomové 1996 - 2002	ekonomové 2003 - 2004	referenční skupina	Celkem
velice nízká	3,2	4,0	9,2	8,5
spíše nízká	25,3	17,2	27,8	26,3
odpovídající	45,2	46,7	39,0	40,1
spíše vyšší	10,4	26,4	18,7	19,8
daleko vyšší	12,3	4,0	2,1	2,4
nevím ...	2,3	1,8	3,2	3,0
Celkem	100	100	100	100

Častěji vidí aktuální zaměstnání jako perspektivní 73,9 % (**70,7 %**) ekonomů, v referenční skupině je analogický podíl 68,5 %, ekonomové se také v menší míře obávají ztráty zaměstnání, obavy má jen 7,3 % (**5,9 %**) ekonomů, v referenční skupině to je 10,5 % absolventů. Při hodnocení celkové spokojenosti s aktuálním zaměstnáním převažuje spokojenost, a to v obou skupinách.

Celková spokojenost absolventů s aktuálním zaměstnáním
(r. 2003 - 04, n = 1854)

Zjišťovali jsme také zájem absolventů o práci v zahraničí, vyjadřuje ho 37,2 % (**43 %**) ekonomů (30,3 % osob v referenční skupině), tedy vyšší podíl, avšak připravenost ekonomů v této věci podniknout aktivní kroky je zhruba stejná jako v referenční skupině (74,2 % [**70,8 %**] ekonomů, 76,4 % osob v referenční skupině). Zajímavé je také rozdělení motivací k práci v zahraničí: vyšší výdělků a „jiné motivy“ (např. touha po poznání, dobrodružství, rozvíjení jazykových dovedností, získání zahraničních zkušeností apod.) jsou zhruba v rovnováze (31,7 % : 28,9 %). Rozdíly mezi oběma srovnávanými skupinami jsou v tomto případě minimální. Převládá zájem o práci zejména ve Velké Británii, Německu, USA, Rakousku a Francii. Pozitivně je možné hodnotit fakt, že dvě třetiny ekonomů by po nabytých zkušenostech znovu šly studovat stejnou fakultu.

Jaroslav Nekuda,
Ekonomicko-správní fakulta MU

Podrobné výsledky je možné najít na stránkách Poradenského centra MU
http://www.rect.muni.cz/pcentrum/pcm/ download/new/Vysledky2003_2004.pdf